

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.

Posudek

vedoucího práce na diplomovou práci Davida Lukeše

Percepční citlivost ve frekvenční a temporální doméně u hudebních a řečových stimulů

Analogie mezi jazykem a hudbou jsou poměrně častým námětem neformálních debat lingvistů i muzikologů. Méně často je vzájemný vztah těchto dvou zásadních jevů zkoumán empirickými metodami. I tam, kde je takovéto zkoumání provedeno, se nakonec objevuje více otázek než odpovědí. Tato skutečnost je reflexí složitosti daného vztahu, a bohužel také určité nedostatečnosti současných metod výzkumu, případně podmínek k němu. David Lukeš se ve své práci snaží zmíněné problémy zmírnit jasným vymezením úkolu, křížovým ověřením hypotézy a svědomitým dodržením zásad experimentální praxe.

Kromě úvodu a závěru se předložená diplomová práce skládá ze šesti dalších kapitol, které odpovídají současným konvencím prezentace empirického výzkumu. Dvě kapitoly se týkají současného stavu poznání ve zkoumané oblasti, další dvě metodiky výzkumu a po jedné kapitole je věnováno výsledkům a diskusi. Tyto části práce jsou ještě dále vnitřně členěny, takže struktura studie je hned z obsahu zřejmá a zřetelně logická. Nechybí ani další formální náležitosti jakými jsou např. abstrakt, seznam zkratk a seznam použité literatury.

Představení teoretického zázemí problematiky nejprve pojednává různé přístupy k posuzování vztahu mezi jazykem a hudbou, a to zejména s ohledem na jejich testovatelnost (falzifikovatelnost). Od metafor a spekulativního hledání souvislostí dochází autor k počítačovému modelování samoorganizujících systémů. Dále se věnuje posouzení shod a rozdílů mezi hudebním a jazykovým kódem v doméně neurofyziologické, akustické a behaviorální. Šíře záběru, kterou diplomant ve své úvodní kapitole zvolil, není nikterak na úkor hloubky výkladu. Z textu je zcela zřejmé, že autor chápe souvislosti i v oblastech vzdálených lingvistiky a umí o nich srozumitelně referovat ve vlastním textu. Ten je příkladně koherentní, s jasnými logickými návaznostmi a velmi sympaticky zvládnutým tokem výkladu. Neméně cenná je autorova schopnost kriticky hodnotit prostudované zdroje (např. stropový efekt u Moka a Zua, s. 48) a nalézat vlastní interpretace a řešení u dříve publikovaných úloh jiných badatelů.

Prezentace metodiky ve třetí a čtvrté kapitole svědčí o dvojím. Jednak o tom, že autor pracoval pečlivě, promyšleně a podle současných zásad empirického testování percepce, a dále o tom, že je schopen složitý pracovní postup detailně, a přitom přehledně popsat. Jeho příprava podnětů do percepčních testů je technicky na výši a vykazuje příkladnou nápaditost. Je také nutno zdůraznit, že zejména pro vytváření hudebních analogů k řečovým promluvám není

v dostupné literatuře spolehlivá opora a diplomant musel prokázat značnou samostatnost. Neopomněl ani pilotáž testovacího nástroje, což je opět dokladem ne vždy samozřejmé dbalosti.

Výsledky studie jsou prezentovány přehledně a systematicky. Chvályhodné je propojení referencí v elektronické podobě práce – pokud graf souvisí s tabulkou jinde v práci, je možno se k odkazu velmi pohodlně dostat. V knižní podobě takovému propojení možné není a méně pozorný čtenář musí listovat, neboť některé legendy pod grafy jsou velmi úsporné (s. 66–68). Dále je nutno vyzdvihnout, že diplomant analyzuje svá data důkladně a v souvislostech. Zabýval se mírou vnitřní konzistence a např. ústřední bod zájmu, tedy korelaci mezi hudebními a řečovými výkony, propočítal třemi různými počítačnými metodami (s. 76) a rozdíly mezi různými výsledky také řádně okomentoval. Provedení lineárního modelování vztahů mezi proměnnými za použití statistické aplikace „R“, která je ovládána příkazovými řádky, je už pak nad rámec požadavků na běžné diplomové práce v lingvistických oborech. Diplomant si ovládnutí statistického programu osvojil správně a výsledky lineárního modelování adekvátně posoudil.

Závěrečnou diskusi lze také hodnotit jako výbornou – provazuje výsledky studie s nastudovanou literaturou i logickými úvahami, je čtivá, bohatá a zajímavá. Dále se zcela explicitně vyjadřuje i k reakcím respondentů a nezištně navrhuje velmi konkrétní metodické změny pro budoucí výzkum (odd. 6.3). Přispívá tak k naplňování jednoho ze základních a nezbytných atributů vědecké práce, a to kumulativnosti.

Pro účely obhajoby navrhuji pozastavit se nad výrokem na s. 72: *„Vzhledem k tomu, že nejasnosti se zadáním měli i další respondenti, je možné, že výsledky v řečové části, která byla zařazena jako první, částečně utrpěly tím, že si řešitelé nejprve museli zvyknout na testové paradigma; u dvou jmenovaných bodů se pak tento efekt mohl projevit zvláště markantně.“* Jak by bylo možno se tomuto problému vyhnout?

Práce je psána dobrou češtinou a její grafická úprava je vzorná. Závěrem tedy mohu konstatovat, že David Lukeš prokázal schopnost provádět samostatně činnosti potřebné pro empirický výzkum a vyhověl požadavkům kladeným na diplomové práce v magisterském studiu. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 26. 8. 2014

.....

doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.